

Position paper

Impact energieprijzen op het Nederlandse tuinbouwcluster

De energiecrisis vraagt veel van onze samenleving. Nog voordat de winterkou is ingetreden doen huishoudens en bedrijven hun uiterste best om de financiële klappen op te vangen. We gaan efficiënter om met onze energie en stappen over naar duurzame alternatieven, thema's waar de glastuinbouw de afgelopen decennia reeds sterk op heeft ingezet. Niettemin dreigt de energiecrisis ook het Nederlandse tuinbouwcluster te ontwrichten. Door de hoge energieprijzen stijgen de energiekosten, kosten die niet kunnen worden doorberekend. Met minder aanbod aan groente, fruit, bloemen en planten uit Nederland tot gevolg.

Maar ook met minder aanbod aan elektriciteit. De glastuinbouw wekt dagelijks ruim 10 procent van de Nederlandse elektriciteitsvraag op, hetgeen per dag kan oplopen tot een kwart, en wil dit in de toekomst nog verder opschalen. Glastuinbouw Nederland maakt zich daarom zorgen over de sociaaleconomische gevolgen van deze energiecrisis voor de hele samenleving. Volop inzetten op de energietransitie is nodig om de energielasten voor onze maatschappij draagbaar te maken en ons internationale tuinbouwcluster overeind te houden. Juist vanwege de spil die de tuinbouw vormt in de nationale energietransitie, is steun voor deze keten op korte termijn noodzakelijk.

Internationaal gerenommeerd tuinbouwcluster brokkelt af

De hoge energieprijzen hebben grote impact op de Nederlandse tuinbouw. Voor de winter is begonnen, blijkt dat nu al een derde van de telers in liquiditeitsproblemen zit. Voor 8 procent van de glastuinders valt dit jaar definitief het doek. In de potplantensector, de enige sector die de Europese Green Deal-doelen kan realiseren, ligt het percentage telers dat gedwongen moet stoppen zelfs hoger, namelijk op 12 procent. In de hele glastuinbouw heeft ruim driekwart van de telers inmiddels hun teelt moeten vertragen of uitstellen door de energiecrisis. Dit geldt ook voor groene telers zonder gasaansluiting. De consument zal voor het schap geconfronteerd worden met duurdere en minder duurzame producten die niet van Hollandse bodem komen, maar geïmporteerd van elders.

Niet alleen schaadt dit de Europese voedselsoeveriniteit of de Green Deal, maar raakt de volledige tuinbouwketen. En daarmee uiteindelijk de consument. Er moet iets gebeuren als we economische schade willen voorkomen. Dit jaar dreigen onze energiekosten tien keer zo hoog te worden. Een verwachte kostenstijging van 72 miljard euro is een financiële strop voor de Nederlandse economie. De energiecrisis brengt zodoende de jarenlang opgebouwde, internationale handelsposities in gevaar. Dit heeft grote gevolgen voor de positie van Nederland als belangrijke leverancier in de Europese markten van tuinbouwproducten en kasttechnologieën en voor de ontwikkeling van noodzakelijke duurzame (energie-)innovaties. Signalen van stagnatie in innovatie en duurzaamheidsontwikkelingen [meldt](#) Wageningen University & Research (WUR) dagelijks. Telers beschikken door een terughoudende overheid op dit moment onvoldoende over financiële middelen en stimuleringsmogelijkheden om de energietransitie en hun verduurzaming door te zetten. De gehele keten - van kassenbouw, veredeling, logistiek, koelhuizen, veilingen en handelsverenigingen - verkeert hierdoor in zwaar weer. Een domino-effect ontstaat binnen de hele Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U). Dat zet direct onze Topsectorambitie om wereldleider te zijn in succesvolle oplossingen voor mondiale, maatschappelijke uitdagingen op het spel.

Kabinet trekt stekker uit de energietransitie

"In de glastuinbouw is veel potentie om koploper te zijn in energiezuinige en circulaire productie van hoogwaardige producten. De sector kan zelfs CO₂-positief worden, maar leunt nu nog vooral op aardgas," zo stelde het coalitieakkoord. Een ambitie die Glastuinbouw Nederland omarmt: we willen klimaatkampioen worden!

Meer informatie:

Jesse Schevel (0653157573/jschevel@glastuinbouwnederland.nl)

De politieke realiteit is echter weerbarstig, de energietransitie holt achteruit. Nationaal en sectoraal. De Nederlandse tuinbouw kan een cruciale rol spelen om de opwek van duurzame energie nationaal een sterke impuls te geven. En daarmee onze afhankelijkheid van (Russisch) aardgas versneld verminderen. Ons innovatieve karakter willen we ook in de toekomst voor een duurzame samenleving inzetten, veel gangbare energie-innovaties als LED-verlichting en geothermie vinden immers hun oorsprong in de sector. Daarnaast kunnen kassen als warmte- en elektriciteitsbuffer fungeren. Dat betekent dat telers overdag en 's nachts deze duurzaam opgewekte warmte en elektriciteit opvangen en in hun teelt gebruiken, om deze tijdens piekmomenten in de ochtend en avond vanuit hun buffer aan woningen en mkb te leveren. Zo ontlasten we het net en maken we als samenleving optimaal gebruik van de beschikbare duurzame energie. Een maatschappelijke rol die de tuinbouw graag op zich neemt om het duurzame energiegebruik in Nederland te optimaliseren.

Zonder steun voor de glastuinbouw trekt het kabinet daarmee de stekker uit de nationale energietransitie. Want de enige uitweg uit deze crisis is een versnelling van die transitie. Alle sluizen voor duurzame energie moeten dan ook open. De huidige SDE++ helpt daar niet bij. Integendeel. Om als bedrijf te overleven zijn tuinders, die al duurzame energie gebruikten, nu gedwongen terug te gaan naar gas. Zij hebben de verkoop van elektriciteit via hun fossiele warmtekrachtkoppelingen (WKK) aan het net nodig om het hoofd boven water te houden. Daardoor zullen zij wel op duurzame energieproductie en -investeringen besparen. Zodoende stijgt komende winter ons gasconsumptie met 700 miljoen kuub. Een ongewenste trend ten tijden van energieschaarste, alleen vanwege een ongeschikte SDE++. Het is daarom van belang dat de formule van het correctiebedrag in de SDE++ [wordt aangepast](#), zodat duurzame energiegebruik voor glastuinders weer financieel rendabel wordt. Nationaal kan dit op korte termijn al tot grote gasbesparingen leiden.

Maar de sector wil nog groener. Zo wil de glastuinbouw op korte termijn samen met het Rijk en andere betrokkenen inzetten op een [investeringsimpuls](#) voor de landelijke energietransitie. Doel is om de komende vijf jaar jaarlijks het aardgasverbruik met ruim 900 miljoen kuub en CO₂-uitstoot met ca. 1,6 megaton te reduceren. Deze snelle reductie, vergelijkbaar met het jaarverbruik van ruim 750.000 huishoudens, is ongekend voor Nederland.

Magere tegemoetkoming helpt primaire producenten niets

De huidige tegemoetkoming energiekosten (TEK) kan deze neerwaartse trend niet keren. In de TEK is de maximale steun voor een teler 62.000 euro per jaar. Ook de voorziene opreking naar 93.000 euro is volstrekt ontoereikend voor energie-intensieve agrosectoren in hun strijd om lijfsbehoud. Het is een druppel op de gloeiende plaat. Een druppel die ons internationale tuinbouwcluster noch de energietransitie overeind zal houden. Net als andere energie-intensieve landbouwsectoren als fruittelers, melkvee-, pluimvee- en varkenshouders. Ondanks dat deze essentiële sectoren in Europa als energie-intensief worden erkend, mogen zij in Nederland niet dezelfde steun ontvangen als ander energie-intensief mkb, zoals bakkers. Om onze bijdrage aan de energietransitie, gezonde voeding en een groene leefomgeving op de middellange termijn te realiseren, is erkenning van ons energie-intensieve karakter noodzakelijk om op korte termijn te overleven.

Kortom, om innovatieve, essentiële bedrijfstakken als de glastuinbouw overeind te houden, roept Glastuinbouw Nederland op om de energietransitie als volgt te versnellen:

1. Bied op korte termijn de noodzakelijke financiële steun voor energie-intensieve agrarische bedrijven om te overleven met een passende TEK;
2. Trek de SDE++ in de tuinbouw uit het slop ten behoeve van de nationale transitie met een correctieregeling duurzame warmte;
3. Stimuleer de landelijke energietransitie via onze investeringsimpuls, en
4. Creëer meer financiële ruimte en zekerheid voor investeringen via een uitbreiding van het Borgstellingsfonds Landbouw.